

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

OUTLOOK

**Informacija o perspektivama 2015.- 2018. godine
Proljeće 2015. godine**

Sarajevo, april/trpanj 2015. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	7
3. Tržište rada.....	8
4. Cijene.....	9
5. Monetarni sektor.....	10
6. Bankarski sektor.....	11
7. Vanjska trgovina.....	12
8. Strana direktna ulaganja.....	15
Skraćenice.....	18

Uvod

Perspektive za period 2015. – 2018. godine, dokument koji daje proljetni preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara BiH i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomski rast

Ekonomska aktivnost u BiH tokom proteklih nekoliko godina jedva da se povećavala. Procjenjeni realni rast od svega 0,6% u 2014 godini je ostvaren nakon takođe niske stope od 0,7% u 2013., te blage recesije (0,6%) u 2012. godini. Ovim je jasno da je BiH daleko od željenog puta konvergiranja životnog standarda ka EU prosjeku. Izlazak Euro zone iz recesije nakon dvije godine negativnog rasta, smanjenje svjetskih cijena, deflacija, poplave u drugom tromjesečju, te nepovoljna hidrološka situacija u hidroelektranama su bili među najznačajnijim faktorima ekonomskog rasta BiH u 2014 godini. Iako nisu potpuno zaustavljene, recesije u Hrvatskoj i Italiji su umanjene i svedene na negativnih 0,5% dok je recesija iz 2013 u Sloveniji (od 1%) preokrenuta u realni rast od 2,6%. Pored Slovenije, među važnijim trgovinskim partnerima i izvorima inostranih novčanih priliva Njemačka je takođe ostvarila zapažen rast sa stopom od 1,5%.

U periodu 2015-16 se očekuje nastavak postepenog poboljšanja eksternog okruženja i jačanje ekonomskog rasta u BiH. Očekivano jačanje ekonomskog rasta i zaposlenosti u okruženju bi trebalo osigurati značajan rast ne samo izvoza nego i domaće tražnje koja se u velikoj mjeri finansira inostranim prilivima. U posljednjim (zimskim) projekcijama DG ECFIN-a se očekuje postepeno jačanje ekonomskog rasta euro zone sa stopom od 1,3% u 2015, te 1,9% u 2016 godini. Pri tome se 2015 godine očekuje izlazak Italije i Hrvatske iz recesije te daljnje jačanje rasta od 1% u Hrvatskoj, te 1,6% u Italiji 2016 godine. Pozitivan uticaj na ekonomski rast u BiH bi moglo imati i projicirano ubrzavanje rasta u Austriji na 0,8% u 2015, te 1,5% naredne godine. Rast u Njemačkoj 2015 godine bi trebao ostati na nivou prethodne godine, dok se ubrzanje na stopu od 2% očekuje 2016 godine. Pored postepenog poboljšanja eksternog okruženja, projekcije ekonomskog rasta BiH za 2015-16 podrazumjevaju odsustvo elementarnih nepogoda (suša i poplava) i normalnu hidrološku situaciju u hidroelektranama uz uobičajen nivo remonta u elektroenergetskom sistemu. Takođe, očekivana stabilizacija svjetskih cijena bi trebala zaustaviti deflaciju u 2015 godini koja je u prethodnom periodu predstavljala ozbiljnu prijetnju za ekonomski rast BiH. Povratak inflacije se očekuje 2016 i narednih godina.

Pomenuti faktori i pretpostavke bi trebali dovesti do postepenog jačanja ekonomskog rasta BiH u 2015. na stopu od 2,6%, te 3,2% 2016. godine. Postepeno normaliziranje situacije i vraćanje ekonomije na uzlazni trend upućuje da bi ovaj rast trebao biti nošen prije svega domaćom tražnjom uz skroman negativan doprinos vanjskotrgovinskog deficita. Ovo u velikoj mjeri odgovara strukturi rasta u pretkriznom periodu uz, ovaj put, nešto slabiji negativan uticaj bilansa vanjske trgovine. Drugim riječima, očekivano postepeno povećanje broja zaposlenih i realnih plata nošeno proizvodnjom i izvozom, rast tekućih priliva iz inostranstva, direktnih stranih ulaganja i sl bi trebali dovesti do rasta finalne potrošnje od 1,7% i investicija od 8,3% 2015 godine. Ovo uključuje i značajan realni rast investicija opšte vlade od 10,4% uz neznatan realni rast vladine potrošnje. Sličan rast tražnje se očekuje i u 2016 godini kada bi se finalna potrošnja trebala povećavati realnom stopom od 1,8%, a investicije 7,4%. U isto vrijeme se očekuje značajan realni rast izvoza od 6,8% 2015, nakon čega slijedi usporavanje na stopu od 6% 2016. godine kao posljedica baznog efekta iz ranijeg perioda. S druge strane, visok realni rast uvoza od 8,2% u 2014 godini koji je u velikoj mjeri bio posljedica povećane uvozne zavisnosti (obzirom da je značajan dio domaći proizvodnih kapaciteta bio barem privremeno onesposobljen) bi trebao biti umanjen u narednom periodu. Otuda je prociran znatno niži uvozni rast od 5,7% u 2015, odnosno 4% 2016 godine. Time je obzirom na relativno stabilan rast domaće tražnje pojačan ukupan ekonomski rast u ovom periodu. U periodu 2017-18 godine se očekuje daljnje postepeno jačanje ekonomskog rasta u BiH i to prvenstveno kao posljedica sve povoljnijeg eksternog okruženja. Tako je za 2017 godinu projiciran rast od 3,6%, nakon čega slijedi daljnje ubrzavanje na 4,4% 2018 godine. Slično kao i u prethodnih par godina, očekuje se da bi ovo ubrzavanje rasta trebalo biti prvenstveno nošeno domaćom tražnjom uz zanemariv uticaj bilansa vanjske trgovine. Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija su vezani za (ne)ostvarivanje pretpostavki iz vanjskog sektora vezano za ekonomski rast u okruženju, kretanje svjetskih cijena, vremenske prilike i sl.

Industrijska proizvodnja

Prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2014. godinu Bosna i Hercegovina je zabilježila stagnaciju fizičkog obima industrijske proizvodnje. Stagnacija industrijske proizvodnje u BiH (rast 0,1%) posljedica je izrazito teških uslova poslovanja tokom cijele godine. Naime, uz mnoštvo strukturalnih problema industrijska proizvodnja u BiH tokom 2014. godine bila je izložena nezapamćenoj prirodnoj katastrofi i poplavama tokom maja mjeseca što je u velikoj mjeri odredilo nivo proizvodnje na karaju godine. Pored domaćih izazova, bh. industrija tokom 2014. godine bila je izložena dosta stagnantnoj poslovnoj aktivnosti u neposrednom međunarodnom ekonomskom okruženju koju su karakterisale slaba izvozna tražnja i pad svjetskih cijena roba. Posmatrano po sektorima pozitivan doprinos industrijskoj proizvodnji ostvaren je samo u domenu prerađivačke industrije koja je unatoč velikim izazovima tokom 2014. godine zabilježila godišnji rast proizvodnje od 3,8% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, sektor za proizvodnju električne energije usljed visoke osnovice iz prethodne godine i niskog nivoa proizvodnje u hidroelektranama tokom 2014. godine zabilježio je godišnji pad proizvodnje od oko 10% i na taj način onemogućio rast industrijske proizvodnje u BiH. Sektor rudarstva koji uključuje rudnike uglja, metala te ostalih ruda i čini oko 13% ukupne industrijske proizvodnje u BiH tokom 2014. godine zabilježio je smanjenje proizvodnje od oko 2% i imao je negativan utjecaj na ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH.

Posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN-a i preliminarni podaci za 2015. godinu nagovještavaju poboljšanje ekonomskih aktivnosti i jačanje ekonomskog rasta u zemljama EU u odnosu na prethodnu godinu, što će predstavljati glavnu determinantu kretanja industrijske proizvodnje u BiH. Tokom 2015. godine očekuje se da bi pozitivniji ambijent u međunarodnom ekonomskom okruženju praćen stabilizacijom u sektoru za proizvodnju električne energije trebao omogućiti postepeni oporavak industrijske proizvodnje u BiH (rast 4,8%). Ključnu ulogu bi trebala imati bh. prerađivačka industrija koja čini 2/3 ukupne industrijske proizvodnje i u velikoj mjeri je izvozno

orjentisana. Jačanje izvozne tražnje trebalo bi omogućiti tradicionalno dominantnim industrijskim grana u BiH (metalna industrija, drvna industrija i proizvodnja namještaja, proizvodnja rezervnih dijelova i autopresvlaka te prehrambena i hemijska industrija) da u određenoj mjeri poboljšaju nivo proizvodnje i izvoza u odnosu na prethodnu godinu. Tokom 2016. godine u zemljama EU očekuje se nastavak trenda pozitivnog ekonomskog rasta od oko 2,1% koji će biti potpomognut i jačanjem investicija sa godišnjom stopom rasta od oko 4,6%. Oporavak gotovo svih sektora EU ekonomije pozitivno će se odraziti na proizvodne procese kako u širem regionu tako i u BiH (rast 5,4%). Povećani nivo izvozne tražnje rezultirat će poboljšanjem proizvodnje u svim sektorima industrijske proizvodnje u BiH gdje se prema projekcijama DEP-a očekuje nastavak pozitivnog trenda rasta proizvodnje. Pored izvozno orijentiranih grana bh. prerađivačke industrije zbog očekivanih investicionih aktivnosti tokom 2016. godine očekuje se pozitivan doprinos i onih grana koje su determinisane domaćom tražnjom. S druge strane tokom 2016. godine očekuje se da bi i energetska sektor koji ima veoma važnu ulogu u ukupnoj industrijske proizvodnje te uključuje rudnike, sektor za proizvodnju električne energije trebao ostvariti povećanje proizvodnje, obzirom da se u 2016. godine očekuje puštanje novih proizvodnih kapaciteta u okviru ovog sektora. Očekivano jačanje oporavka većine industrija glavnih trgovinskih partnera tokom 2017-2018. godine je korišteno kao pretpostavka za projekciju intenziviranja rasta industrijske proizvodnje u BiH (5,7% i 6% respektivno). Veća iskorištenost kapaciteta u EU bi kroz rast izvozne tražnje trebali rezultirati daljnjim povećanjem proizvodnje i zaposlenosti u BiH prerađivačkoj industriji, posebno izvozno orijentiranih grana. Nastavak investicionih ulaganja u infrastrukturu i energetiku bi također trebao značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Takođe se očekuje nastavak trenda rasta proizvodnje u energetskom sektoru koji je u prethodnom periodu bio jedan od glavnih nosilaca industrijske proizvodnje.

Tržište rada

U 2015. godini se očekuje postepena stabilizacija tržišta rada. Oprava tržišta rada u EU i BiH bi trebao biti determinisan obimom investicija, vanjske trgovine i uopšte poslovnim ambijentom. Prema projekcijama EK na tržištu rada EU se očekuje smanjenje stope nezaposlenosti i povećanje broja zaposlenih, uz brži ekonomski rast u odnosu na 2014. godinu. U BiH se uz pretpostavljeni rast BDP-a u 2015. godini očekuje postepeno smanjenje stope nezaposlenosti. U domenu neto plata se očekuje umjeren rast u odnosu na 2014. godinu usklađen sa obimom poslovne aktivnosti bh. preduzeća. Prosječna plata i broj zaposlenih u BiH bi u 2015. godini mogli biti veći za 0,5% i 1,7% g/g respektivno.

U 2016. godini, uz pretpostavljeni ekonomski rast DEP-a, očekuje se nastavak pozitivnih dešavanja na bh. tržištu rada. Prema posljednjim predviđanjima Evropske komisije u EU se očekuje smanjenje stope nezaposlenosti i povećanje broja zaposlenih, uz brži ekonomski rast u odnosu na 2015. godinu. Na taj način obim poslova bh. preduzeća bi trebao biti veći (uz povećan nivo potražnje), i uopšte poslovna klima bi trebala biti povoljnija.

Sve navedeno bi trebalo stvoriti uslove za povećanje neto plata i broja zaposlenih u BiH. Pretpostavlja se da bi prosječna neto plata mogla biti veća za 1,5%, a broj zaposlenih za 1,8% g/g.

U 2017. i 2018. godini se očekuje nastavak pozitivnih dešavanja na tržištu rada. Uvećanje obima investicija, trgovine i industrijske proizvodnje bi trebalo imati pozitivan uticaj na kreiranje novih radnih mjesta i uvećanje prosječnih neto plata.

Na osnovu pomenutog očekuje se da ukupan broj zaposlenih u BiH u 2017. godini bude uvećan oko 2%, odnosno 2,1% u 2018. godini. Rast obima poslova bh. preduzeća bi se takođe pozitivno odrazio na zarade zaposlenih. Pretpostavlja se da bi prosječna neto plata u BiH mogla biti veća za 1,9% u 2017. godini, odnosno 2,1% u 2018. godini.

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija na tržištu rada su prvenstveno nivo potražnje, investicija i obim trgovine ne samo u BiH nego i u EU. Nezadovoljavajući poslovni ambijent bi mogao usporiti pozitivna dešavanja na tržištu rada, odnosno povećanje broja zaposlenih i neto plata.

Cijene

Zbog uticaja svjetskih cijena energenata i hrane na bh. cijene, prilikom izrade projekcija za posmatrane godine, uzete su u obzir pretpostavke o kretanju cijena navedenih proizvoda (eksterni faktori). Takođe su uzeti u obzir domaći faktori koji bi mogli doprinijeti promjeni cijena (akcize, cijene komunalija i sl.). Prema posljednjim projekcijama Evropske komisije cijene nafte na svjetskom tržištu bi trebale biti nešto niže u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu. Slično je sa cijenama hrane. U BiH se takođe ne očekuje značajan rast opšteg nivoa cijena uzimajući u obzir promjene cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu. Od domaćih faktora koji doprinose promjeni opšteg nivoa cijena uzet je u obzir nastavak uvećanja akciza na cigarete i duvan i moguće poskupljenje električne energije. Na osnovu navedenog u BiH u 2015. godini se očekuje skroman rast cijena od 0,2% g/g.

U 2016. godini, prema projekcijama EK i Svjetske banke, se očekuje stabilizacija cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu. Cijene nafte i hrane, nakon smanjenja u 2015. godini, bi se trebale postepeno uvećavati.

Navedene promjene bi uticale na nivo inflacije u EU koja bi mogla biti veća u odnosu na 2015. godinu. U BiH se takođe očekuje rast cijena u 2016. godini zbog navedenih promjena. Prilikom izrade projekcija uzet je u obzir i nastavak usklađivanja akciza na cigarete i duvan sa EU regulativom, pa se u BiH u 2016. godini očekuje inflacija od 1% g/g.

Imajući u vidu da se prema projekcijama Svjetske banke u 2017. i 2018. godini očekuje stabilan i umjeren rast cijena hrane, nafte i gasa pretpostavlja se da bi inflacija u BiH mogla iznositi između 1,3% i 1,5% g/g.

Osnovi rizici za ostvarenje projekcija cijena (naročito u 2015. godini) su podijeljeni u dvije grupe: eksterni i domaći. Eksterni rizici se odnose na značajna smanjenja cijena nafte i hrane na svjetskom tržištu koja bi doprinijela sporijem rastu opšteg nivoa cijena, a u ekstremnom slučaju i nastavku deflacije. Domaći rizici su prvenstveno vezani za promjene cijena komunalija.

Monetarni sektor

U 2014. godini ukupna novčana masa iznosila je 17,4 mlrd. KM što je u odnosu na 2013. godinu. povećanje od 7,8%. Svi depoziti koji ulaze u sastav novčane mase, kao i gotovina izvan banaka zabilježili su pozitivan rast g/g. Najveći doprinos rastu ukupne novčane mase dali su ostali i prenosivi depoziti u domaćoj valuti (2,4 p.b. i 2,2 p.b., respektivno), a zatim slijede gotovina izvan banaka (1,7 p.b.), ostali depoziti u inozemnoj valuti (0,8 p.b.) te prenosivi depoziti u inozemnoj valuti (0,7 p.b.). Iako se u 2014. godini očekivalo usporavanje rasta depozita zbog poplava u svibnju i kolovoza, a i zbog minornih pozitivnih kretanja na tržištu rada, ukupni depoziti ostvarili su brži rast u odnosu na 2013. godinu za 1,6 p.b. Kako je rast je prvenstveno bio generiran od strane sektora stanovništva, može očekivati da će i u narednom periodu ponašanje ovog sektora imati najznačajniji utjecaj na kretanje ukupnih depozita i novčane mase.

U razdoblju 2015.–2018.godina očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH, pa samim tim i pozitivan učinak na razvoj monetarnog sektora, odnosno očekuje se nastavak rasta depozita (koji ulaze u sastav M2), kao i gotovine izvan banaka. Stopa rasta M2 mogla bi se kretati od 4%-6% g/g. Devizne pričuve na kraju 2014. godine iznosile su 7,8 mlrd. KM što je u odnosu na kraj 2013. godine povećanje od 10,7%.

Iako je rast izvoza bio znatno usporeniji u odnosu na rast uvoza u 2014. godini, novi priljevi po Stand-by aranžmanu s MMF u drugoj polovini godine, te druga nova inozemna zaduživanja, te priljevi u vidu personalnih transfera i sl. doveli su do bržeg rasta deviznih pričuva u 2014. godini u odnosu na godinu ranije. U siječnju 2015. godine devizne pričuve nešto su manje u odnosu na kraj 2014. godine (-0,4% m/m), ali je u pitanju uobičajeno smanjenje u ovom dijelu godine. Iako ekonomski rast i razvoj zavisi i od mnogih čimbenika unutar zemlje, na malu otvorenu ekonomiju kao što je BiH, razvoj vanjskotrgovinskih partnera ima jednako velik utjecaj. Samim tim, i razvoj događaja i predviđanja za vanjskotrgovinske partnere, a prvenstveno EU, ima utjecaj i na očekivanja u BiH.

Prema predviđanjima MMF-a i Europske komisije pred Eurozonom i EU jeste pozitivan, ali i dalje skroman ekonomski rast. Od kretanja vanjskotrgovinske razmjene BiH, novih zaduživanja javnog sektora i otplate javnog vanjskog duga, kao i priljeva u vidu kompenzacije zaposlenih, personalnih transfera i sl. zavisit će i kretanje deviznih pričuva, ali se može očekivati da rast ipak uspori u odnosu na 2014. godinu a naročito ako otplate vanjskog javnog duga budu veće od novih zaduživanja, što se i može očekivati.

Bankarski sektor

U 2014. godini bankarski sektor poslovao je s pozitivnim finansijskim rezultatom u iznosu od 177,6 mil. KM¹. Iako je zabilježeno manje smanjenje ukupnih prihoda (-0,7% g/g), značajno smanjenje ukupnih rashoda (13,8% g/g) dovelo je do pozitivnog poslovnog rezultata na nivou ukupnog bankarskog sektora. Kreditna aktivnost i dalje je skromna, pa tako ukupni krediti bilježe rast od 2,8% što je slično rastu iz 2013. godine. S druge strane, ukupni depoziti bilježe veći rast u odnosu na godinu ranije (8,5% g/g) zahvaljujući rastu depozita sektora stanovništva, a i depozita opće vlade.

Prema procjeni DEP-a, u 2015. godini očekuje se nastavak ekonomskog oporavka bh. ekonomije (rast vanjskotrgovinske razmjene, krajnje potrošnje i investicija). Može se očekivati postepeno smanjenje broja nezaposlenih osoba praćeno rastom broja zaposlenih i umjeren rast neto plaća. Kako se ne očekuje značajan pomak kod neto plaća, pritisak na dohodak građana bi mogao biti prisutan i u 2015. godini. Međutim, na raspoloživ dohodak građana velik utjecaj imaju i tekući priljevi iz inozemstva, koji uveliko pomažu jednom dijelu stanovništva, a za koje se ne očekuje da će imati negativan trend kretanja u narednom razdoblju. Kombinirano, navedeni čimbenici ne bi trebali dovesti do značajne promjene kretanja depozita stanovništva, pa tako niti ukupnih depozita u odnosu na 2014. godinu.

S druge strane, u 2015. godini očekuje se manji rast krajnje potrošnje koja će dijelom biti financirana bankarskim kreditima. Međutim, kretanje kredita bit će uvjetovano kako potražnjom s jedne strane, tako i ponudom s druge strane. Ponuda kredita uveliko će ovisiti o kretanju domaćih depozita, budući da postoji trend smanjena inozemne pasive banaka unazad nekoliko godina, odnosno prisutan je trend smanjenja izloženosti inozemnih bankarskih grupacija u BiH. Također, ponuda će ovisi i o kvaliteti kreditnog portfolija koji je u 2014. godini zabilježio neznatno poboljšanje. Jače kreditiranje bh. sektora će izostati i u 2015. godini, ali ipak bi trebalo biti veće u odnosu na 2014. godinu.

U razdoblju od 2016. – 2018. godine očekuje se nastavak rasta potražnje za bh. proizvodima od strane vanjskotrgovinskih partnera, kao i jačanje domaće potražnje, a što će imati pozitivan učinak na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH. U ovom razdoblju također se očekuje i rast industrijske proizvodnje i investicija, kao i daljnja stabilizacija tržišta rada. Ovakva kretanja trebala bi se pozitivno odraziti i na aktivnosti bankarskog sektora. Rast kredita mogao bi se kretati između 5% - 6%. Slične godišnje stope rasta mogu se zadržati i na strani depozita (6% - 8%).

Vanjska trgovina

Tokom 2014. godine bh. privreda se suočila sa velikim domaćim i međunarodnim izazovima. Tako su vremenske nepogode i pad proizvodnje električne energije u BiH sa jedne strane, te skroman ekonomski rast glavnih trgovinskih partnera (slaba izvozna tražnja) i nizak nivo svjetskih cijena roba u velikoj mjeri odredili nivo i kretanje bh. vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Unatoč ovim izazovima, prema podacima iz platnog bilansa CBBiH Bosna i Hercegovina je tokom 2014. godine ostvarila povećanje ukupne vanjskotrgovinske razmjene od 5,6% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo povećanje robne razmjene ostvareno je prvenstveno zbog realnog rasta uvoza od 8,2 %, dok je godišnja stopa rasta izvoza bila duplo niža i iznosila je 3,8% u odnosu na prethodnu godinu. Hronološki posmatrano, tokom drugog kvartala usljed obilnih poplava došlo je do naglog pada izvoza roba iz BiH od 6% u odnosu na isti kvartal prethodne godine, tako da nastali gubici nisu iskompenzirani do kraja godine unatoč nešto snažnijoj izvoznoj tražnji i višim stopama rasta izvoza u drugom polugodištu. S druge strane jačanje domaće tražnje (projekcija godišnjeg rast finalne potrošnje i investicija od 1,5% odnosno 11,6%) te štete nastale u poplavama i proces sanacije rezultirali su naglim povećanjem bh. uvoza. U konačnici ovo je rezultiralo godišnjim povećanjem vanjskotrgovinskog deficita od 14,9%, a pokrivenost uvoza izvozom smanjena je za 2,4 p.p i u 2014. godini iznosila je 57,9%. Posljednje projekcije DG ECFIN-a i raspoloživi kratkoročni indikatori ukazuju na jačanje poslovne aktivnosti i ekonomskog rasta u zemljama EU. Ovo jačanje izvozne tražnje tokom 2015. godine praćeno deprecijacijom eura i niskim cijenama nafte trebalo bi imati pozitivne implikacije na vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u regionu pa samim tim i Bosni i Hercegovini. Očekuje se da će znatno povoljnije međunarodno poslovno okruženje i očekivani oporavak industrijske proizvodnje u 2015. godini rezultirati povećanjem vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH. Ovo jačanje izvozne tražnja trebalo dovesti do povećanja proizvodnje u prerađivačkoj industriji što bi u konačnici rezultiralo povećanjem realnog rasta bh. izvoza

roba i usluga od 6,8% u 2015. godine. Osim prerađivačke industrije tokom 2015. godine pozitivan doprinos rastu izvoza očekuje se i u sektoru za proizvodnju električne energije, gdje se usljed poboljšanja proizvodnje očekuje povećanje izvoza od oko 10%. S druge strane očekivani rast privatne potrošnje i investicija, te intenziviranje ekonomskih aktivnosti trebalo bi rezultirali realnim povećanjem uvoza roba i usluga od 5,7% u odnosu na prethodnu godinu. U kočnici ovo bi trebalo rezultirati blagim rastom vanjskotrgovinskog deficita od 4,2%, dok bi pokrivenost uvoza izvozom bila blago poboljšana na 58,8%.

Tokom 2016. godine očekuje se nastavak pozitivnih prilika u međunarodnom ekonomskom okruženju posebno se to odnosi na zemlje EU gdje je se očekuje rast uvoza i izvoza roba od 5% odnosno 5,4% u odnosu na prethodnu godinu. Pod pretpostavkom da ove povoljne eksterne okolnosti budu praćene stabilnom proizvodnjom u BiH se može očekivati nastavak pozitivnih trendova i povećanje vanjskotrgovinske razmjene od oko 6%. U 2016. godini potpomognut povećanjem izvoza električne energije očekuje se povećanje bh. izvoza od 6%, dok je očekivani rast uvoza oko 4% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo bi u konačnici trebalo rezultirati blagim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita i nešto boljom pokrivenošću uvoza izvozom u odnosu na prethodnu godinu.

U ovom periodu očekuje se potpuna konsolidacija EU tržišta, oporavak privatne potrošnje, prevazilaženje problema oko finansiranja preduzeća i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene između zemalja EU. Paralelno ovim dešavanjima u navedenom periodu u BiH se očekuju značajne reforme poslovnog okruženja, što će dodatno osnažiti bh. izvoznu bazu i rezultirati većom diverzifikacijom kako izvoznih proizvoda tako i izvoznih tržišta. Tako se u periodu 2017-2018. godina očekuje da bi BiH trebala ostvariti povećanje vanjskotrgovinske razmjene prvenstveno kroz stabilan rast izvoza roba, koji će biti praćen i nešto nižim stopama rasta uvoza, što bi rezultiralo stabilizacijom vanjskotrgovinskog deficita i poboljšanjem pokrivenosti uvoza izvozom.

Strana direktna ulaganja

Prema najnoviji procjenama UNCTAD-a, direktna strana ulaganja u svijetu u 2014. godini će iznositi 1.49 mlrd. USD te će ostvariti globalni pad od 8,2% u odnosu na isti period prošle godine. Od toga iznosa 56% se odnosi na zemlje u razvoju uz pozitivan trend rasta od 4,2% na godišnjem nivou. Gledajući pozitivni trend povećanja SDU iz prošle godine uz daljnje jačanje ekonomskog rasta u zemljama regiona, ulaganja bi u BiH mogla biti **u 2015. godini bi bila između 880–940 miliona KM**. Mogla bi biti i nešto viša, ukoliko bi otpočela realizacija najavljenih energetske projekata, koji su detaljno opisani u outlooku za 2014-2017 godinu. Izgradnja TE Stanari se odvija prema utvrđenom planu, dok je evidentno kašnjenje sa realizacijom TE-TO Zenica, kao i TE Ugljevik 3 (do sada je u studije izvodljivosti, priremne radove i dobijanje dozvola, uloženo oko 63 miliona KM, mada su evidentna kašnjenja sa početkom izgradnje glavnog objekta). Prema usvojenom planu privatizacije za 2015. godinu u Federaciji BiH planirana je prodaja dijela državnog kapitala u određenim državnim firmama (prema knjigovodstvenoj vrijednost 770 mil KM). Prema dosadašnjem negativnom iskustvu u neuspjelim prodajama ponuđenih firmi ne mogu se očekivati značajnija ulaganja SDU u od strane stranih ulagača. **Direktna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 980-1.080 miliona KM**. Pored ulaganja u elektroenergetski sektor interesantna su ulaganja u dionice autoputeva. „Doboj Jug-Žepče“ i dijela autoputa „Doboj-Vukosavlje“. **Direktna strana ulaganja u 2017. godini bi bila od 940 miliona – 1.040 miliona KM**. Pored nastavka ulaganja u elektroenergetske objekte i

dionice autoputeva kao interesantan moguće izvodiv projekat pojavljuje se ulaganje u Tvornicu cementa Banovići ukupne vrijednosti oko 200 mil EUR. Studija izvodljivosti pokazuje da sirovinne komponente bi bile obezbjeđene iz termoelektrane i rudnika uz minimalne troškove transporta ulaznih sirovina. Pored niskih troškova sirovinne komponenti kao nusprodukata termoelektrane i laporovitih naslaga ležišta uglja Rudnika Banovići obezbjeđen je i visokokalorični ugalj iz rudnika, putna i elektro-energetske infrastruktura. Kao najpovoljniji način izgradnje je predloženo putem ulaganja od strane strateškog partnera. Predviđena je izgradnja do kraja 2017.godine odnosno početkom 2018. godine. **Direktna strana ulaganja u 2018. godini bi bila od 910-1010 miliona KM**. Potrebno je napomenuti da prilikom izrade projekcije nije uzet u obzir realizacije projekta izgradnje elektroenergetskog sistema „HES Gornja Drina“ (raskinut je ugovor o strateškom partnerstvu u istraživanju, razvoju, izgradnji i korišćenju hidroenergetskog potencijala gornjeg sliva rijeke Drine između „Elektroprivrede RS“ i njemačke kompanije „RWE-Innogy“) Nije uzeto u obzir ni ulaganje u projekat „HES Donja Drina“. Do sada je potpisan sporazum Vlade RS i američke kompanije „NGP“ za istraživanje i izradu studije izvodljivosti hidropotencijala donjeg sliva rijeke Drine („HES Donja Drina“ sa hidroelektranama „Kozluk“, „Drina 1“, „Drina 2“ i „Drina 3“ ukupne instalirane snage 365 MW čija bi ukupna vrijednosti investicije iznosila 1,3 milijarde EUR). Takođe postoji mogućnost početka projekta izgradnje TE Kakanj Blok 8.

Projekcija ulaganja u projekte po godinama								
Projekat	Instalisana snaga	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Projek. u mil. Eur
EFT Stanari	el. En./300 MW							550
EFT/HE Ulog	el. En./35 MW							44
Comsar Energy/Ugljevik 3	el. En./600 MW							800
Comsar Energy/HE Mršovo	el. En./37,3 MW							100
KTG AG/TO/TE Zenica	el. En./390 MW							250
Doboj Jug-Žepče (FBiH)	JPP(28 Km)							380
Doboj-Vukosavlje (RS)	Konces.(41,2 Km)							350
Tvorn. Cementa Banovići	1,2 mil.tona god.							200

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	RS	– Republika Srpska
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1	– prva polovina godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2	– druga polovina godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1	– prvi kvartal godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K2	– drugi kvartal godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3	– treći kvartal godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4	– treći kvartal godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
OR	– Obavezne rezerve	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine